

Маріанна КЛЯП,
кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора НН Інституту
євроінтеграційних досліджень
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС ЯК ДОРОГОВКАЗ ДЛЯ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті висвітлені основні підсумки імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у галузі вищої освіти, а також перші результати реалізації європейських стандартів в українській школі, дошкільній та професійно-технічній освіті.

Ключові слова: *Угода про асоціацію між Україною та ЄС, Порядок денний асоціації, імплементація, реформи в освіті, європейські стандарти.*

В статье освещены основные итоги имплементации Соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом в области высшего образования, а также первые результаты реализации европейских стандартов в украинской школе, дошкольном и профессионально-техническом образовании.

Ключевые слова: *Соглашение об ассоциации, Повестка дня ассоциации, имплементация, реформы в образовании, европейские стандарты.*

The article highlights the main results of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union in the field of higher education. Also described the first results of the implementation of European standards in Ukrainian schools, pre-school and vocational education.

Keywords: *Association Agreement EU-Ukraine, Association agenda, implementation of reforms in education, European standards.*

Загальна постановка проблеми. Зміна геополітичної ситуації на початку ХХ століття привела до змін у менталітеті українського суспільства. Внаслідок цього європейське майбутнє України стало стратегічною метою більшості української нації. Українці усвідомили себе європейцями як в ході нещодавніх революційних подій, так і після них, коли свій європейський вибір потрібно втілювати у щоденному житті та праці. Для того, щоб стати частиною Європи, Україні необхідно здійснити рішучі реформи у багатьох аспектах.

Європейський напрям розвитку України визначений у національному законодавстві Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», прийнятим у 2010 році. Відправною точкою для актуальної та системної євроінтеграційної роботи стала Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, політична частина якої була підписана 21 березня 2014 року під час саміту Україна – ЄС, а підписання розділу Угоди про асоціацію, що включає поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ЗВТ), – під час саміту ЄС 27 червня 2014 року. 16 вересня 2014 р. Угода про асоціацію була ратифікована Верховною Радою України та Європейським Парламентом, що дозволило розпочати тимчасове застосування відповідних положень Угоди про асоціацію з 1 листопада 2014 року. У березні 2015 року Рада асоціації між Україною та ЄС схвалила оновлений Порядок денний асоціації, що став спільним практичним інструментом підготовки та сприяння повній імплементації Угоди про асоціацію. Цей документ став основним механізмом моніторингу та оцінювання прогресу України у виконанні Угоди про асоціацію, а також моніторингу та оцінювання досягнень всіх цілей політичної асоціації та економічної інтеграції. Регулярні звіти про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом дають змогу керівництву ЄС, урядовим та неурядовим організаціям, громадськості робити висновки про виконання Україною конкретних вимог щодо реалізації стандартів ЄС у різних галузях, в тому числі у галузі освіти.

Стан досліджень проблеми. Окремі питання імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у галузі освіти висвітлюються у працях В. Кременя [5], В. Андрущенко [1], В. Лугового [8], В. Бакірова, Л. Гриневич [2], Ж. Таланової, С. Ніколаєнка та інших, а також у поточних звітах про виконання Угоди [3,10] і на сайті Міністерства освіти і науки України. Дослідження провідних українських вчених торкаються переважно європейських принципів у реформуванні вищої освіти України, а питання про нові підходи у інших галузях освіти поки що детально не аналізуються.

Метою статті є проаналізувати перші кроки національної освіти в імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і Порядку денного асоціації.

Виклад основного матеріалу. Вхідження України до європейського освітнього і наукового простору передбачає поєднання освітніх стандартів країн Європи з особливостями національної системи освіти. Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (ст. 10) визначено, що основними засадами внутрішньої політики у гуманітарній сфері є «створення належних умов для нарощення освітнього потенціалу України, забезпечення рівного доступу громадян до здобуття якісної освіти незалежно від місця проживання, майнового стану та фінансових можливостей». Ці завдання повинні реалізовуватися через удосконалення всіх ланок освіти (дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної та вищої) з визнанням провідної ролі вищої освіти як основи становлення в Україні ефективної «економіки знань» шляхом забезпечення інтеграції вітчизняної вищої освіти і науки в європейський та світовий освітній та науковий простір. Зазначені засади мають враховуватися при розробленні проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів усією вертикаллю влади від Верховної Ради України до місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування [16]. Однак, попри добрі наміри як законодавців, так і освітян, реальна картина в освітній галузі 2010–2013 років суттєво відрізнялася.

У дошкільній освіті запроваджено показник охоплення дітей дошкільним вихованням, а це привело до перенавантаження існуючих закладів (на 100 місцях у садочках перебувало до 120–130 дітей). В українських школах зазначеного періоду міцно утвердилося ЗНО як інструмент вступу до вищих навчальних закладів, почала оновлюватися матеріальна база через закупівлю для шкіл обладнання для навчальних кабінетів та комп'ютерних класів, але в загальній середній освіті відмовилися від 12-річного терміну навчання, який притаманний європейським країнам, та повернулися до 11-річного. У професійно-технічній освіті почали створюватися багатопрофільні заклади, оновлюватися освітні стандарти, однак застаріла матеріально-технічна база ПТНЗ не забезпечувала підготовку робітничих кадрів відповідно до вимог ринку праці. Вища освіта почала реформуватися в рамках Болонського процесу, була запроваджена 4-ступенева підготовка (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр), але рецидиви тоталітарного управління та прояви корупції у вищій освіті не сприяли якості підготовки фахівців для економіки держави [13, 4].

Європейський вектор розвитку сучасної України чітко визначений Угодою про асоціацію України з Європейським Союзом, Порядком денним асоціації Україна – ЄС та Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію на 2014–2017 роки, що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р. У главі 23 «Освіта, навчання та молодь» Угоди зазначено, що сторони поважають взаємні обов'язки щодо змісту навчання та організації освітніх систем із врахуванням їх культурного та мовного різноманіття, сприяють розвитку співробітництва у галузі освіти, навчання молоді. Відповідно до Угоди про асоціацію головний пріоритет освітньої сфери – це вища освіта, бо саме щодо цієї галузі визначено більший, ніж для інших ланок навчання, перелік напрямів співробітництва. На нашу думку, ця обставина пов'язана з тим, що вища освіта у значній мірі є локомотивом розвитку національної економіки, а також тому, що значна кількість українських фахівців за-

раз працюють в європейських країнах, де виникає проблема визнання їх документів про освіту та здобутих професійних компетентностей. Сторони, що підписали Угоду про асоціацію, зобов'язуються активізувати співробітництво в галузі вищої освіти для реформування та модернізації цієї системи, зближення систем вищої освіти на основі Болонського процесу, підвищення якості та важливості зазначеної галузі. Ці результати досягатимуться через поглиблення співробітництва між вищими навчальними закладами України та ЄС, активізації мобільності студентів та викладачів, спрощення доступу до отримання вищої освіти.

Не оминається увагою в Угоді про асоціацію й інші освітні сфери. Сторони, що уклали Угоду, передбачають здійснювати заходи для обміну інформацією, практикою та досвідом у галузі професійно-технічної освіти з метою розвитку цієї галузі, подальшого підвищення кваліфікації протягом трудової діяльності та життя, що відповідає реаліям змін на сучасному ринку праці. Необхідним є створення національних механізмів визнання кваліфікацій та компетенцій з використанням досвіду ЄС. Також вивчатимуться можливості для розвитку співробітництва у галузі середньої освіти, дистанційного навчання та освіти протягом життя [19].

Порядок денний асоціації між Україною та ЄС підтверджує ті самі напрями розширення співпраці, але з певними доповненнями. Зокрема, у галузі вищої освіти звертається увага на розвиток автономії університетів, сприяння участі України у програмах ЄС у сфері освіти з питань досліджень, підготовки та мобільності, таких як Erasmus+ та Marie Skłodowska Curie, роботу, спрямовану на взаємне визнання академічних та професійних кваліфікацій, дипломів та сертифікатів про освіту, на запровадження в Україні Національних кваліфікаційних стандартів та їх подальше зближення з Європейськими кваліфікаційними стандартами. Щодо професійно-технічної освіти, то у Порядку денному асоціації уточнюється важливість спільної роботи з метою приведення цієї галузі в Україні до модернізації структур професій-

но-технічної освіти ЄС, як це передбачено Копенгагенським процесом, через такі інструменти як Європейські кваліфікаційні стандарти (ЄКС), Європейська залікова система професійно-технічної освіти (ЄЗСЗПО) та Європейська система гарантування відповідності якості професійно-технічної освіти (ЄСГВПО). Також у Порядку денному асоціації між Україною та ЄС зазначається важливість співробітництва у сфері неформальної освіти для молоді та працівників [15].

План заходів із імплементації Угоди про асоціацію регламентує конкретні дії центральних органів управління України щодо реалізації Угоди Україна з ЄС та відповідного Порядку денного на період 2014–2017 років. Найбільш важливою, на нашу думку, позицією цього плану є пункт 435, яким регламентовано впродовж зазначеного вище періоду впровадження Закону України від 1 липня 2014 року «Про вищу освіту», в якому передбачено запровадження рівневої системи вищої освіти, нових переліків галузей знань і спеціальностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій, а також реалізація прав громадян на академічну мобільність [14]. Це ще раз підтверджує пріоритетність реформування вищої освіти України в рамках євроінтеграційної політики нашої держави. Крім того, в Плані заходів пунктом 434 було передбачено до грудня 2015 року проведення роботи з вивчення досвіду функціонування європейських інструментів Europass та Youthpass з метою сприяння визнанню неформальної освіти в Україні та розроблення законопроекту про внесення змін до Закону України “Про освіту” в частині визнання неформальної освіти.

Кабінет Міністрів України запровадив чітку систему звітування, моніторингу та оцінки виконання Угоди про асоціацію Україна – ЄС та Порядку денного асоціації. При цьому чітко визначені строки звітування, застосовуються єдині вимоги до змісту та формату надання інформації із зосередженням на якісних показниках виконання заходів, прозорості та відкритості. Результати роботи відображаються в публічних документах.

Реальні кроки щодо імплементації Угоди про асоціацію Україна – ЄС, Порядку денного асоціації та Плану заходів з імплементації Угоди, зокрема в галузі освіти, відображені у звіті за 2015 рік [3]. Зокрема, а рамках реформування системи вищої освіти досягнуто таких результатів:

- скасовано обов'язковість форми документа про вищу освіту (наукові ступені), а передбачено лише перелік інформації, яка повинна міститися у документах. Такий підхід відповідає європейській практиці. Крім того, затверджено додаток до диплому європейського зразка (diploma supplement), що виготовляється за формою, встановленою Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою, Радою Європи і UNESCO/CEPES. Ціль такої форми – підвищити прозорість та справедливий підхід у визнанні академічних та професійних кваліфікацій. Додаток до диплому європейського зразка надає чіткий опис системи освіти англійською мовою;

- утворено Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, що є незалежним колегіальним органом, який формуватиме вимоги до системи забезпечення якості вищої освіти, аналізуватиме якість освітньої діяльності вищих навчальних закладів, формуватиме критерії оцінки якості освітньої діяльності. Утворення агентства є кроком до децентралізації та дерегуляції сфери вищої освіти відповідно до кращих європейських практик. Однак зазначений орган у повному обсязі ще не запрацював;

- впроваджено європейські принципи формування державних стандартів освіти. Раніше стандарти передбачали перелік дисциплін, обсяг годин в їх межах, конкретні теми, які потрібно викладати. Прийняті зміни передбачають, що тепер стандарти будуть містити лише категорії кінцевих компетентностей, які мусить мати випускник, та рамкові речі (загальний термін навчання, кінцева атестація тощо), що сприятиме впровадженню європейського принципу академічної автономії навчальних закладів;

- скасовано норму щодо обов'язковості відпрацювання випускниками вищих навчальних закладів та відшкодування

ними вартості навчання (крім осіб, що навчаються за спеціальностями медичного профілю). Це дало змогу випускнику самостійно працевлаштовуватися відповідно до здобутої освіти;

- затверджено нові порядки визнання здобутих у іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти та визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих навчальними закладами інших держав. Тепер, зокрема, вищі України можуть вільно запрошувати провідних іноземних науковців навчати українських студентів, а особи, що здобули освіту за кордоном – працевлаштовуватися в Україні. Визнання в нашій державі іноземних документів про освіту тепер здійснюється у повній відповідності з Конвенцією про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні та рекомендаціями цієї Конвенції;

- урегульовано процедуру забезпечення фінансової автономії навчальних закладів вищої та професійно-технічної освіти. Навчальним закладам надано право витратити кошти на забезпечення навчального процесу чи оновлення матеріально-технічної бази без погодження з державним казначейством. Відтепер університети, отримавши державне фінансування чи грошові кошти за надання платних послуг, можуть самі вирішувати, на що їх спрямувати у першу чергу. Крім того, з січня 2016 року українські навчальні заклади отримують право розміщувати грошові кошти, отримані за надання платних послуг, на депозитних рахунках державних банків. Це дасть змогу створювати спеціальні грошові фонди та витратити отримані відсотки на забезпечення освітньої діяльності. Така практика є важливою для фінансової автономії навчальних закладів;

- урегульовано процедуру відшкодування коштів державного бюджету при переведенні студента на навчання до іншого навчального закладу. Розрахунок коштів, що підлягають відшкодуванню, здійснюється за чітко визначеною в урядовій постанові формулою. Сума, що підлягає відшкодуванню, може бути реструктуризована на прохання студента, перший платіж повинен складати не менше половини суми

відшкодування. Крім того, студентам гарантується право перезарахувати за новим місцем навчання прослухані за попереднім місцем навчання дисципліни або кредити Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС);

- урегульовано процедуру реалізації права учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) в Україні чи за кордоном;

- затверджено перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, наближено до Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО).

Також у рамках імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом триває робота над Дорожньою картою освітніх реформ. Дорожня карта освітніх реформ, у розробці якої брало експертне середовище, визначає конкретні деталізовані заходи і встановлює часові рамки проведення реформування системи освіти в Україні до 2025 року.

З метою реалізації європейських принципів у всіх освітніх ланках у 2015 році розроблено проект нової редакції Закону України «Про освіту» (реєстр. № 3491). Серед основних завдань проектом Закону визначено:

- створення умов для освіти особи упродовж життя (запровадження таких видів освіти, як формальна, неформальна та інформальна);

- створення умов системи освіти, доступної для кожної людини, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням впровадження інклюзивного навчання в навчальних закладах різних типів та форм власності;

- забезпечення децентралізації управління системою освіти та чіткого розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

- забезпечення безоплатності дошкільної, повної загальної середньої освіти у державних та комунальних навчальних закладах;

- розвиток та підтримка профільного навчання у середніх школах;

- модернізація системи перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників навчальних закладів.

З метою запровадження відповідних законодавчих норм щодо неформальної освіти в українське законодавство у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо визнання неформальної освіти)» (реєстр. № 2121). Законопроект передбачає визнання неформальної та інформальної освіти (самоорганізованої освіти, самоосвіти) в якості різновидів освіти в Україні, визнання державою неформальної освіти, здобутої особами у організаціях та установах, які залучають до своєї діяльності волонтерів, та закріплення права цих осіб на врахування факту здобуття ними названої освіти при влаштуванні на державну службу.

Для реалізації завдань, передбачених цим підрозділом, українська сторона залучає експертну та фінансову допомогу в рамках проекту «Підтримка децентралізації в Україні» (Швеція), фінансування – 31,7 млн шведських крон на період 08.09.2014 – 31.12.2017.

Як результат імплементації міжнародних договорів між Україною та Європейським Союзом можна виділити активізацію мобільності студентів та викладачів, участь у програмі Erasmus+. За результатами проведеного у 2015 році відбірного конкурсу програми Erasmus+ (Key Action 1: Higher education student and staff mobility) 1388 українських студентів скористаються можливостями академічної мобільності та навчатимуться в рамках короткострокових програм обмінів в університетах ЄС. Найпопулярнішою країною призначення є Польща.

Серед країн Східного Партнерства Україна отримала найбільшу частку грантів на участь у програмах мобільності – 48% від загального фінансування, що становить у грошовому вимірі майже 6,5 мільйонів євро. Загалом від України у за-

ходах академічної мобільності в рамках програми Erasmus+ беруть участь 127 вищих навчальних закладів [3].

Вагомий внесок у реалізацію європейських трендів в освітній сфері України, що є результатом діяльності МОН України, доповнюється виконанням низки завдань, які здійснює Міністерство молоді та спорту України [10]. Так, у Моніторингу виконання у I кварталі 2016 року Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відповідно до Плану заходів з імплементації Угоди на 2014 – 2017 роки і порядку денного асоціації Україна – ЄС відзначено, що Мінмолодьспортом було вивчено досвід функціонування європейських інструментів Eurorpass та Youthpass та використано можливості даних інструментів як приклад кращих практик у розробці проекту для української молоді «Молодіжний паспорт». Також Мінмолодьспортом проведено консультації з національними експертами щодо посилення проекту «Молодіжний паспорт» можливостями, які надає «Молодіжна картка». Крім того, Державною цільовою соціальною програмою «Молодь України» на 2016 – 2020 роки, схваленою Кабінетом міністрів України 18 лютого 2016 року, одним із завдань визначено розвиток неформальної освіти з метою набуття молодими людьми знань, навичок та інших компетентностей поза системою освіти. Мінмолодьспортом за участі народних депутатів, інших центральних органів виконавчої влади, представників інститутів громадянського суспільства, що працюють з молоддю, міжнародних організацій напрацьовано пропозиції щодо визнання неформальної освіти в Україні (законопроект № 2121) та використання методів неформальної освіти у центрах по роботі з молоддю в Україні.

Міністерство освіти і науки моніторить реагування працівників вищих навчальних закладів, студентів, представників громадських організацій на ті зміни, що вже відбулися у галузі. Соціологічною асоціацією України за сприяння міністерства було проведено соціологічне дослідження у 16 українських містах. Було проведено 32 фокусованих групових інтерв'ю із студентами та викладачами щодо оцінки ак-

туального стану вищої школи, оцінки змін у системі за останніх десять років, визначення найбільш гострих проблем галузі на поточний момент та оцінки діяльності МОН України як суб'єкта реформування. Метою дослідження було визначити, як люди, які безпосередньо задіяні у процес реформування, розуміють і сприймають проведені зміни. Під час обговорення результатів опитування працівники МОН України звертали увагу на необхідність активізації руху реформ всередині університетів, підтримки спільних дій щодо вдосконалення освітнього процесу у вищій школі, комерціалізації наукових досліджень, боротьби з проявами корупції [18]. Однак, конкретні результати дослідження, на жаль, не були оприлюднені.

Європейські традиції відіграють визначальну роль і у реформуванні інших освітніх ланок. Зокрема, конкретні кроки з модернізації професійно-технічної освіти постійно обговорюються з провідними європейськими експертами. Наразі найбільш проблемними питаннями в реформуванні української системи професійно-технічної освіти, що потребують міжнародної експертної підтримки, є механізм фінансування закладів цієї галузі, розробка нових професійних стандартів, доопрацювання проектів нових законів «Про професійну освіту» та «Про освіту» [9]. Особлива увага фахівців має бути приділена структурі нового закону «Про професійну освіту», удосконаленню системи управління галуззю в рамках децентралізації, а також пілотному проекту з розробки стандартів 3-4 гостродефіцитних професій та програм підготовки для них відповідно до європейських стандартів, передбачених Туринським процесом.

Щоб стати європейцем у повному розумінні цього слова, не достатньо просто оголосити себе таким. Менталітет і світобачення мешканця Європи необхідно формувати та виховувати змалечку. Тому надзвичайно важливими є зміни у роботі найбільш численної освітньої ланки – середньої школи. Перш за все, необхідно змінити зміст освіти, який має орієнтуватися на формування ключових вмінь та компетент-

ностей людини XXI століття. За словами міністра освіти і науки України Л.Гриневич: «Нам зараз потрібна нова українська школа. Школа, яка буде готувати громадян незалежної Європейської країни. Нову українську школу ми маємо зробити через новий зміст освіти, який дає навички компетентності 21 століття» [6]. Зміст української освіти безнадійно застарів, і тому сьогодні освітній контент не може бути купою теоретичної інформації, яка весь час помножується. Важливими життєвими компетентностями є знання рідної мови, спілкування принаймні двома іноземними мовами, математична грамотність, яка дає змогу використовувати ці знання у повсякденному житті, а ще – вміння працювати в команді, критично мислити, культурна компетентність, фінансова грамотність, підприємливість. Але всі ці зміни можуть відбутися тільки завдяки професійній роботі педагога, бо якщо немає вчителя, який вміє і розуміє, яким чином викладати, – реформа не відбудеться [12]. Нова українська школа не може відбутися без учителя, який володіє сучасними методами викладання, вміє спілкуватися з поколінням дітей, які краще за дорослих розуміються на цифрових технологіях [6].

Докорінні трансформації української національної школи передбачені проектом закону «Про освіту», який знаходиться на розгляді у Верховній Раді України. Середню освіту України очікує перехід на 12-річний термін навчання, реформування третього ступеня школи у профільну школу (професійний коледж чи ліцей), поява за рішенням органів місцевого самоврядування опорних шкіл, в яких буде забезпечуватися висока якість навчання за рахунок кращих вчителів, модернізованих кабінетів та лабораторій і куди учні будуть довозитися шкільними автобусами або проживати у пришкільному інтернаті. Усі ці нововведення роками апробовані в європейських школах, зокрема у Польщі [17].

Виховання і здоров'я молодого покоління закладається ще у дошкільному закладі. Забезпечити кожную дитинку, яка потребує, місцем у дошкільному закладі – це теж першочергове завдання системи освіти. На думку керівника Міносвіти,

зараз у системі дошкілля існує криза – черги до дошкільних установ і водночас – надзвичайно забюрократизована процедура відкриття приватних навчальних закладів [7]. Збільшити кількість місць у садочках можна шляхом будівництва нових споруд, реконструкції старих, відкриття додаткових дошкільних груп у навчально-виховних комплексах «Школа – садочок» або ж відкриттям приватних дошкільних закладах. На будівництво або реконструкцію необхідні значні бюджетні видатки, тому треба реалізовувати інші можливості. Найпростіший шлях – це відкриття приватних садочків, де у типових квартирах або у садибах можуть виховуватися малюки у менш наповнених групах. Нещодавно було затверджено Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 квітня 2016 р. за № 563/28693. У документі відсутня дрібна регламентація (наприклад, висота бортиків пісочниці або діаметр стійок огороження ліжок, дитячого манежу тощо), але при цьому чітко визначені вимоги до чистоти, організації харчування, температурного режиму, освітлення, утримання басейнів, розпорядку дня дитини [11]. Саме спрощення окремих застарілих санітарно-епідеміологічних нормативів щодо функціонування приватних закладів для дошкільнят сприятимуть подоланню зазначеної кризи і разом з тим реалізують апробовані в європейських країнах підходи.

Висновки. Сучасний розвиток України визначається в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури. Як свідомий суспільний вибір перспектива європейської інтеграції – це істотний стимул до успіху політичної і економічної трансформації, що може стати основою національної консолідації. Інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті та науці, розширенні власних культурних і наукових досягнень в ЄС. Ці кроки спрямовані на зміцнення в Україні європейської культурної ідентичності та

посилення інтеграції в загальноєвропейське науково-освітнє середовище. Особливо важливим є виконання сумісних культурних, наукових і освітніх проєктів, залучення українських педагогів, учених і фахівців до загальноєвропейських програм наукових і освітніх досліджень. Для цього необхідне впровадження європейських норм і стандартів, перш за все, в освіті. Україна вже здійснила низку кардинальних трансформацій в освітній сфері, але багато роботи ще попереду. Чим більше українську освіту можна буде вважати європейською, тим швидше українське суспільство відчує себе частиною європейської спільноти. У здійсненні освітянських реформ необхідно постійно контактувати з професійною та батьківською громадськістю, європейськими експертами, а особливо з учнями та студентами, які є безпосередніми учасниками цього процесу. Всі ці категорії освітянської спільноти є найбільш зацікавленими в імплементації європейських стандартів освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Світанок Європи. Проблема підготовки нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття / В. Андрущенко. – К.: Знання України, 2015. – 1099с.
2. Гриневич Л.М. Поняття «освіта», «розвиток освіти», «освітня політика» в сучасному науковому дискурсі / Л.М. Гриневич // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2015. – Вип. 1-2. – С. 14–19.
3. Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2015 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/document/248849649/AA_GOEI_REPORT_Dec_2015_final.pdf
4. Інформаційно-аналітичні матеріали (професійно-технічна освіта). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=66661&cat_id=66655
5. Кремень В.Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін /В.Г. Кремень// Європейські педагогічні студії/ Асоціація ректорів педагогічних університетів Єв-

- ропи; ред. кол.: В.П.Андрущенко (голова) та ін. – Вип. 5-6. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – С.13–21.
6. Лілія Гриневич: Ми отримаємо нову якість української школи, якщо подолаємо цифровий розрив між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/05/27/liliya-grinevich-mi-otrимаємо-novu-yakist-ukrayinskoji/>
 7. Лілія Гриневич представила громадськості пріоритети діяльності МОН на 2016 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/05/10/ministr-10052016/>
 8. Луговий В.І. Вища освіта через дослідження: концептуальні засади здійснення й оцінювання / В.І. Луговий, Ж.В. Таланова // Вища освіта України: Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». У 3-х т. Т. 1. – 2012. – № 3 (додаток 1). – 642 с. – С. 16 – 28.
 9. Міжнародні експерти погодилися з обранням Міністерства пріоритетом діяльності на 2016 рік щодо модернізації професійно-технічної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novini/novini/2016/05/13/narada-onlajn-ministr/>
 10. Моніторинг виконання у I кварталі 2016 року Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відповідно до Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на 2014 – 2017 роки (План заходів) і Порядку денного асоціації Україна – ЄС (ПДА). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dsmsu.gov.ua/media/2016/04/21/14/ZVIT_I_kv_2016.pdf
 11. Новий санітарний регламент для дитсадків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/05/23/novij-sanitarnij-reglament-dlya-ditsadkiv/>
 12. Одне з пріоритетних завдань Міністерства – модернізація змісту освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/05/24/odne-iz-prioritetnix-zavdan-minosviti-modernizacziya/>
 13. Освіта Закарпаття у цифрах і фактах. 2011-2012 н.р.: Інформаційно-аналітичний збірник. – Ужгород: КП «Ужгородська міська друкарня», 2012. – 208с.
 14. План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014 – 2017 роки. [Електронний ресурс]. –

- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80/print1452600635970785>
15. Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/document/248046005/st06978%20UA_15-1%20final.pdf
 16. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 40.– ст.527. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
 17. Ризиковані, але потрібні. Заступник міністра освіти про майбутні зміни у школі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/03/28/rizikovani,-ale-potribni.-zastupnik-ministra-osviti-pro-majbutni-zmini-u-shkoli/>
 18. У КНУ ім. Тараса Шевченка презентували результати соціологічного дослідження щодо реформи вищої освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/05/25/sovsun-25052016/>
 19. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угода ратифікована із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011